Ισόπεδος διάβασις

ΤΟΥ ΚΩΣΤΗ ΠΑΠΑΓΩΡΓΗ

ΟΙ ΔΕΚΑ ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ**ΜΟΥΣΟ-ΤΣΙΑΝΟ**

«Στην περίπτωση της ολέθριας απόφασης για την επίθεση εναντίον της Ελλάδος, οι ελίτ ήταν διχασμένες. Η στρατιωτική ηγεσία ήταν επιφυλακτική, γνωρίζοντας τους κινδύνους που αυτή ενείχε. Όμως η εναντίωση ήταν στην καλύτερη περίπτωση ολιγοπύρνη. Ο Μουσολίνι μπορούσε να υπολογίζει στη συμμόρφωση της, αν όχι στον ενθουσιασμό της. Με την παράτρυνση του Τσιάνο, του υπουργού Εξωτερικών του, ο Μουσολίνι έβλεπε στα Βαλκάνια, και ιδίως στην Ελλάδα, την ευκαιρία να δημιουργήσει ένα ιταλικό imperium, δείχνοντας ταυτόχρονα στον Χίτλερ ότι δεν ήταν αναγκασμένος να ακολουθεί στο κατόπι τον Γερμανό δικτάτορα.

Και σε αυτή την περίπτωση, το γόπτρο έπαιξε τον ρόλο του στο φλερτάρισμα με την καταστροφή. Η απόφαση εισβολής στην Ελλάδα ήτα από το αποτέλεσμα των μακροχρόνιων φιλοδοξιών της Ιταλίας -ενσαρκωμένων στο πρόσωπο του Μουσολίνι- να μπει στον όμιλο των «εχόντων» εθνών και να γίνει ιμπεριαλιστικά «μεγάλη δύναμη» - η αφορμή, πάντως, για την επίθεση δόθηκε από την αποστολή γερμανικών στρατευμάτων στη Ρουμανία, με αποκλειστικό στόχο τη διασφάλιση των πετρελαιοπηγών στο Πλοέτι, μιας πηγής δηλαδή που είχε ζωτική σημασία και για την Ιταλία, καθώς μάλιστα ο Μούσο θεωρούσε τον Δούναβη περιοχή Ιταλικών συμφερόντων.

Ο Τσιάνο, που εκδίωχνε πάντα την περιφρόνησή του για τους Έλληνες, δήλωσε στον Μπιατί ότι ήταν απαραίτητο να αντισταθίσουν την κατοχή της Ρουμανίας εμβάλλοντας στην Ελλάδα. «Αν εκχωρήσουν την Τσαμουριά και την Κέρκυρα, δεν θα ζητούσαμε τίποτα περισσότερο. Αν όμως προβάλλουν οιαδήποτε αντίσταση, θα φτάσουμε στα άκρα», διακήρυξε ο Ντούοσε.

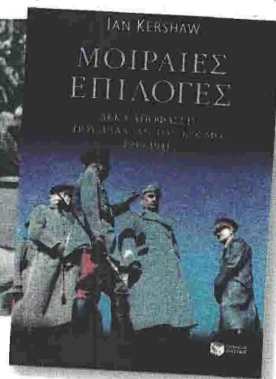
Αμπτός σημαντικών ιστορικών βιβλίων έχει διοικηθεί τα τελευταία χρόνια στην ελληνική αγορά, προς μεγάλη αγάληση όχι μόνο των φανατικών του είδους, αλλά και των εν γένει αναγνώστων που είναι πρόθυμοι να διαθέσουν τον λιγοστό ελεύθερο χρόνο τους. Εφόσον αντίζουμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, επιβάλλεται η γνώση τουλάχιστον του 20ού αιώνα και δη των δύο πολέμων ή του ενός Μεγάλου Πολέμου (Α' και Β'), ο οποίος, με μεσοδιάστημα τη Δημοκρατία της Βαϊμάρης, άλλαξε τη φυσιογνωμία και τα σύνορα της Γηραιάς Ηπείρου. Με το δίτομο έργο του για τον Χίτλερ (εκδόσεις Σκρήπτα), ο Ίαν Κέρσου έδωσε έναν μεγαλειώδη και εξαντλητικό πίνακα της ναζιστικής Γερμανίας: με το δεύτερο έργο του, «Μοιραίες επιλογές - Δέκα αποφάσεις που άλλαξαν τον κόσμο, 1940-1941» (μτφ. Νίκος Μαστρακούλης, εκδόσεις Πατάκης), ο Βρετανός ιστορικός επιχειρεί να περιγράψει τη πολιτικοστρατιωτικά παρασκήνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου υπό ένα παράτολμο πρίσμα. Ενώ εκ των υστέρων κάθε ιστορικό συμβάν μοιάζει «μοιραίο» και αναπόφευκτο, αν μελετηθεί in vivo, συγχρονικά, σάμπως να συμβαίνει αυτήν τη στιγμή, τα πορίσματα ενδέχεται να είναι διαφορετικά. Έτσι, η τελεολογική τάση, σύμφωνα με την οποία ό,τι έγινε δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά, τίθεται σε ερωτηματικά, για να αποδειχθεί ή τουλάχιστον να προταθεί η σκέψη ότι «δεν υπήρχε αναπόφευκτη πορεία».

Συνοψίζουμε, λοιπόν, βραχυλογικά τις θέσεις του βιβλίου ελλείψει ζωπικού χώρου. Παρά την ανακάλυψη των Γερμανών (1935) ότι απέκτησαν αεροπορία και παρά το όνειδος του Μονάχου (1938), η βρετανική κυβέρνηση δεν πίστευε στην ισχύ του Χίτλερ. Ο Τσάμπερλεν και ο Χάλιφαξ εκτιμούσαν ότι ο δικτάτορας θα έπεφτε από την εσωτερική αντίδραση. Όταν, λοιπόν, ακολούθησαν οι αστραπιαίες κινήσεις στην Πολωνία και τη Γαλλία, καθώς και ο εγκλωβισμός της βρετανικής στρατιάς στη Δουνκέρκη, ο Τσόρτσιλ αντελήφθη ότι βρίσκονται στο έλεος της Γερμανίας. Θα ζητούσε τη μεσολάβση του Μούσο (Μουσολίνι): Θα ανέμενε τη βοήθεια του Ρούσβελτ; Θα συμμαχούσε με τον Στάλιν;

Εκινάμε από εκεί που σταματήσαμε πριν από εξακόσια χρόνια, έλεγε ο Χίτλερ, θυμίζοντας τον Μπαρμπαρόσα και την πρόσφατη συνθήκη του Μπρεστ-Λι-

Η συμμαχία του Μουσολίνι με τον Χίτλερ ήταν ετεροβαρής. Ο Γερμανός αποφάσισε, ο Ιταλός ακολουθούσε από μεγάλη απόσταση, χωρίς να γνωρίζει τα σχέδια του συμμάχου του.

“
Με το δεύτερο έργο του, «Μοιραίες επιλογές - Δέκα αποφάσεις που άλλαξαν τον κόσμο, 1940-1941», ο Βρετανός ιστορικός Ίαν Κέρσου επιχειρεί να περιγράψει τα πολιτικοστρατιωτικά παρασκήνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου υπό ένα παράτολμο πρίσμα. Ενώ εκ των υστέρων κάθε ιστορικό συμβάν μοιάζει «μοιραίο» και αναπόφευκτο, αν μελετηθεί in vivo, συγχρονικά, σάμπως να συμβαίνει αυτήν τη στιγμή, τα πορίσματα ενδέχεται να είναι διαφορετικά
”

τόφοκ. Σχηματικά ακολουθούσε την απλή σκέψη: θα καταλάμβανε το Λονδίνο μέσω Μόσχας ή τη Μόσχα μέσω Λονδίνου; Αν ακολουθούσε τη δεύτερη εκδοχή -που ήταν εφικτή-, η εκόνα της Ευρώπης θα ήταν διαφορετική. Ουσιαστικά, η κρυφή του λατρεία για τη βρετανική αυτοκρατορία και το τυφλό μίσος για τον εβραϊομπολοεβικισμό έδωσαν την ευκαιρία στον Συμμάχους να εξοπλιστούν.

Υποφέροντας από το «σύστημα της Ουάσιγκτον», από τις βρετανικές κτήσεις και τη μίστηγία της ΕΣΣΔ, οι Ιάπωνες αντέδρασαν κατακτώντας μεγάλο τμήμα της Κίνας, τη Μαντζουρία και την Ινδοκίνα, ελπίζοντας ότι βρίσκονταν περίπου στην ίδια θέση με τους Γερμανούς όσον αφορά τον διαβόητο «ζωτικό χώρο». Ενώ θα μπορούσαν κάλλιστα να μείνουν εκτός πολέμου, α-

ποφόριον να εκμεταλλευτούν τη συγχυρία και να ανατρέψουν την ισορροπία στην περιοχή τους. «Αδράξτε αυτήν τη χρυσή ευκαιρία!», δήλωσε ο Χάτα Σουνρόκου, υπουργός του Στρατού.

Το πορτρέτο του Μούσο είναι από τα πλέον επιτυχή, και μάλιστα σχετίζεται άμεσα με τη χώρα μας. Η συμμαχία του με τον Χίτλερ ήταν ετεροβαρής. Ο Γερμανός αποφάσισε, ο Ιταλός ακολουθούσε από μεγάλη απόσταση, χωρίς να γνωρίζει τα σχέδια του συμμάχου του. Επιζητούσε, λοιπόν, κι αυτός μια μεγάλη επιτυχία ερήμην του αλαζόνα Αδόλφου. Έτσι, η εκστρατεία κατά της Ελλάδας και το γνωστό ναυάγιο δεν σήμαναν μόνο την απαρχή της δικής του κατάρρευσης, αλλά έπαιξαν μοιραίο ρόλο στην καθυστέρηση των γερμανικών σχεδίων εναντίον του Στάλιν.

Τα προβλήματα του Ρούσβελτ,

στην απέναντι ακτή του Ατλαντικού, σχετίζονταν με το δόγμα του απομονωτισμού και την κοινή γνώμη που οριζόταν να δεχθεί συμμετοχή στον πόλεμο. Ενώ στη Μόσχα, στο Βερολίνο, στη Ρώμη και στο Τόκιο οι αποφάσεις λαμβάνονταν από την αυταρχική κορυφή, ο Αμερικανός πρόεδρος όφειλε να ασκήσει παρελκυστικές μεθόδους -ακόμα και έναντι του εαυτού του- για δικαιολογήσει τη νομιμότητα της κήρυξης πολέμου. Τελικά, το Περλ Χάρμπορ του έλυσε τα χέρια.

«Ο Λένιν μάς όφισε μεγάλη κληρονομιά», έλεγε ο Στάλιν, «αλλά εμείς τη γαμίζουμε!» Το βασικό σφάλμα του Τζουγκοβλίτ ήταν η ακλόνητη πεποίθησή του ότι ο Χίτλερ δεν θα στρεφόταν εναντίον της Ρωσίας! Συγκεκριμένα, ο Χίτλερ πίστευε ότι θα επιβληθεί στη Δύση σαρώνοντας πρώτα, μέσα σε μερικές βδομάδες, την ΕΣΣΔ, ενώ ο Στάλιν επέμενε ανοησιώρπτα ότι ο Χίτλερ δεν θα εξεστράτευε στην Ανατολή προτού επιβληθεί τελεωτικά στη Δύση. Έσφαλαν αμφότεροι. Ο Τσόρτσιλ χαρακτήρισε τους άνδρες του Κρεμλίνου «κουτορνήθια» και τους πλέον εξαπατημένους «ατζαμίδες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου». Ανέμεναν την επίθεση στον νότο, ενώ οι γερμανικές μεραρχίες κινήθηκαν στον βορρά. Όσο για τη θριαμβευτική αντίθεση του Κόκκινου Στρατού, είναι άλλο κεφάλαιο.

Δυστυχώς, οι Βρετανοί θα μπορούσαν να συμβιβαστούν με τον Χίτλερ, η Γερμανία να παραμείνει στη Μεσόγειο αποφεύγοντας την ΕΣΣΔ, η Ιαπωνία να απεμπλακεί από την Κίνα και να μη στραφεί κατά των ΗΠΑ, ο Μούσο να αποφύγει το φρόσκο της Ελλάδας, ο Στάλιν να είχε λάβει υπόψη του τις προετοιμοποιήσεις και να προετοιμάσει κατάλληλα τη χώρα του κ.τ.λ. κ.τ.λ.